

İKİNCİ BÖLÜM KARAR

Başvuru Numarası : 2013/1913

Karar Tarihi : 12/3/2015

Başkan : Alparslan ALTAN

Üyeler : Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Recep KÖMÜRCÜ

Engin YILDIRIM

Celal Mümtaz AKINCI

Raportör : Şükrü DURMUŞ

Başvurucu : Ali ERDEN

Vekili : Av. Ziya FIRAT

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvurucu, tutukluluk süresinin makul olmadığı ve tutukluluğun devamına ilişkin kararların gerekçelerinin yetersiz olduğunu belirterek Anayasa'nın 19. maddesinde düzenlenen kişi hürriyeti ve güvenliği hakkının ihlal edildiğini iddia etmiş ve tazminat talebinde bulunmuştur.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 25/2/2013 tarihinde Gaziantep 4. Ağır Ceza Mahkemesi vasıtasıyla yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinde belirlenen eksiklikler tamamlanmış ve Komisyona sunulmasına engel bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. İkinci Bölüm Birinci Komisyonunca 17/1/2014 tarihinde, kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

4. İkinci Bölüm tarafından 29/01/2014 tarihinde yapılan toplantıda, başvurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına ve bir örneğinin görüş için Adalet Bakanlığına gönderilmesine karar verilmiştir.

5. Adalet Bakanlığı, görüşünü 28/2/2014 tarihinde Anayasa Mahkemesine sunmuştur.

6. Adalet Bakanlığı tarafından Anayasa Mahkemesine sunulan görüş başvurucuya 15/3/2014 tarihinde bildirilmiştir. Başvurucu, süresi içerisinde Bakanlık görüşüne cevap vermiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

7. Başvuru formu ve ekleri ile Bakanlık görüşü ve UYAP aracılığıyla erişilen bilgi ve belgeler çerçevesinde olaylar özetle şöyledir:

8. Başvurucu, 10/2/2011 tarihinde gözaltına alınmış ve 14/2/2011 tarihinde tutuklanmıştır.

9. Adana 6. Ağır Ceza Mahkemesinin 25/12/2012 tarih ve E.2011/172, K.2012/303 sayılı kararıyla başvurusunun terör örgütü üyeliği ve tehlikeli maddeleri izinsiz bulundurma suçlarından toplam 16 yıl 6 ay hapis ve 3000 TL. adli para cezası ile cezalandırılmasına ve tutukluluk halinin devamına karar verilmiştir.

10. Başvurucu, bu karara karşı 28/12/2012 tarihli dilekçe ile itirazda bulunmuş, Adana 7. Ağır Ceza Mahkemesinin 14/1/2013 tarih ve 2013/26 Değişik İş sayılı kararıyla itirazın reddine karar verilmiştir. Ret kararı başvurucuya 7/2/2013 tarihinde tebliğ edilmiştir.

11. Adana 6. Ağır Ceza Mahkemesi kararının temyizi üzerine Yargıtay 9. Ceza Dairesi 17/1/2014 ve E.2013/10169, K.2014/537 sayılı kararlarla hükmün onanmasına karar vermiştir.

12. Başvurucu 25/2/2013 tarihinde Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. İlgili Hukuk

13. 26/9/2004 tarih ve 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu'nun 174., 314. maddeleri ve 4/12/2004 tarih ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 100.,141. ve 142. maddeleri.

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

14. Mahkemenin 12/3/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurusunun 25/2/2013 tarih ve 2013/1913 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

15. Başvurucu, iki yıldan fazla süredir tutuklu olduğunu, temyiz sonrasında beraat etme veya en azından suç vasfının değişme ihtimalinin bulunduğu, 6352 sayılı Kanunla yapılan değişiklikler sonucunda alması muhtemel ceza miktarına göre iki yıllık tutukluluk süresinin orantısız hale geldiğini, 6352 sayılı Kanun'un 105. maddesi ile 3713 sayılı Kanun'un 13. maddesinin yürürlükten kaldırıldığını, terör örgütü üyeliği yerine örgüt propagandası suçundan ceza verilmesinin muhtemel olduğunu, 6352 sayılı Kanun'un geçici 1. maddesi uyarınca kovuşturmanın ertelenmesi veya örgüt üyeliğinden ceza verilse bile 5237 sayılı Kanun'un 220. maddesinin (6) numaralı fırcasına göre yarı oranında indirim yapılması imkanının da gündeme geldiğini, tutukluluğun devamına ilişkin karardaki "adli kontrol hükümlerinin yetersiz kaldığı, tutukluluk halinin devamına" gerekçesinin yetersiz ve basmakalıp olduğunu, kaçma şüphesine ilişkin gerekçenin varsayıma dayandığını, itiraz merciinin de aynı gerekçelere dayanarak somut olgular açıklanmadan ret kararı verdiğini, bu şekilde adil yargılanma, eşitlik, etkili başvuru hakkı ve özgürlük ve güvenlik haklarının ihlal edildiğini ileri sürmüş, tutukluluğun devamına dair kararın kaldırılması ile maddi-manevi tazminat ödenmesine karar verilmesini talep etmiştir.

16. Başvurucu ayrıca, soruşturma kapsamında alınan ifadelerinde sorulan sorular ve kullanılan soruşturma teknikleri ile tutukluluğun devamına karar verilmesinin Anayasa ve

Sözleşme'de yer alan düşünce, vicdan ve din özgürlüğü, ifade özgürlüğü, dernek kurma ve toplantı özgürlüğü ile özel hayatın ve aile hayatının korunması hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

B. Değerlendirme

17. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuru tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp, olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Bu nedenle başvurunun şikâyetlerinin özünün uzun tutukluluk ve tutukluluğun devamına ilişkin kararların gerekçelerinin yetersiz olduğu iddiasına ilişkin olduğu değerlendirilerek başvurunun kişi hürriyeti ve güvenliği hakkı kapsamında incelenmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

18. Adalet Bakanlığı görüşünde özetle; başvurunun şikâyetlerinin Anayasa'nın 19. maddesinin birinci ve yedinci fıkraları kapsamında değerlendirilmesi gerektiğini, başvurunun toplam tutukluluk süresinin 1 yıl 10 ay 15 gün olduğunu, başvuru hakkında düzenlenen iddianamede kuvvetli şüphenin mevcut olduğuna dair değerlendirmelerle birlikte, başvuru hakkındaki suçlamalara ilişkin delillerin belirtildiği ve yapılan yargılama sonucunda başvurunun mahkûmiyetine karar verildiği belirtilmiştir.

19. Başvurucu, Bakanlık görüşüne karşı özetle başvuru formundaki beyanlarını tekrarlamıştır.

20. Anayasa'nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası şöyledir:

"... Başvuruda bulunabilmek için olağan kanun yollarının tüketilmiş olması şarttır."

21. 30/3/2011 tarih ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un "Bireysel başvuru hakkı" kenar başlıklı 45. maddesinin (2) numaralı fıkrası şöyledir:

"İhlale neden olduğu ileri sürülen işlem, eylem ya da ihmal için kanunda öngörülmiş idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının bireysel başvuru yapılmadan önce tüketilmiş olması gerekir."

22. Anılan Anayasa ve Kanun hükümleri uyarınca Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru, "ikincil nitelikte bir kanun yolu" olup, bu yola başvurulmadan önce kural olarak olağan kanun yollarının tüketilmiş olması şarttır. Temel hak ve özgürlüklere saygı, devletin tüm organlarının anayasal ödevi olup, bu ödevin ihmal edilmesi nedeniyle ortaya çıkan hak ihlallerinin düzeltilmesi idari ve yargısal makamların görevidir. Bu nedenle, temel hak ve özgürlüklerin ihlal edildiği iddialarının öncelikle idari merciler ve derece mahkemeleri önünde ileri sürülmesi, bu makamlar tarafından değerlendirilmesi ve bir çözüme kavuşturulması esastır (B. No: 2012/403, 26/3/2013, § 16).

23. Buna göre Anayasa Mahkemesine bireysel başvuru, iddia edilen hak ihlallerinin derece mahkemelerince düzeltilmemesi hâlinde başvurulabilecek ikincil nitelikte bir kanun yoludur. Bireysel başvuru yolunun ikincil niteliği gereği, Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunabilmek için öncelikle olağan kanun yollarının tüketilmesi zorunludur. Bu ilke uyarınca, başvurunun Anayasa Mahkemesi önüne getirdiği şikâyetini öncelikle ve süresinde yetkili idari ve yargısal mercilere usulüne uygun olarak iletmesi, bu konuda sahip olduğu bilgi ve kanıtlarını zamanında bu makamlara sunması ve aynı zamanda bu süreçte dava ve başvurusunu takip etmek için gerekli özeni göstermiş olması gerekir. Bu şekilde olağan denetim mekanizmaları önünde ileri sürülüp

takip edilmeyen temel hak ve özgürlüklerin ihlaline ilişkin iddialar, Anayasa Mahkemesi önünde bireysel başvuru konusu yapılamaz (B. No: 2012/403, 26/3/2013, § 17).

24. Somut olayda başvuru, hakkındaki dava temyiz aşamasındayken 25/2/2013 tarihinde Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunmuştur. Ancak bireysel başvurusu sonuçlanmadan temyiz aşamasında olan karar Yargıtay 9. Ceza Dairesinin 17/1/2014 tarih ve E.2013/10169, K.2014/537 sayılı onama kararı ile kesinleşmiştir.

25. Tutukluluk hâli sona ermiş olan bir başvuru, devam eden tutukluluk hâlinde farklı olarak, tutukluluk süresinin makul olmadığı ve tutukluluğun devamına ilişkin kararların gerekçelerinin yetersiz olduğu yönünde iddialar ileri sürmesi halinde, iddia edilen ihlalin tespitini ve tazminat ödenmesini sağlayabilecek bir hukuk yolu mevcut ise öncelikle bu yolu tüketmesi gerekir (B. No: 2012/338, 2/7/2013, § 46).

26. Bu çerçevede 5271 sayılı Kanun'un 141. ve 142. maddelerinde öngörülen tazminat yolunun başvuru, şikâyetleri açısından tüketilmesi gereken bir yol olup olmadığının incelenmesi gerekir.

27. 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (d) bendinde, makul sürede hakkında hüküm verilmeyen bir tutuklu için tazminat talebinde bulunabilme imkânı tanınmaktadır. Bu yol, bir yandan başvuru, maruz kaldığı tutukluluk nedenleri ve süresinin uzunluğunun tespiti, diğer yandan da uğradığı zararın tazmini imkânını sağlamaktadır. Bu nedenle, 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesi ile öngörülen hukuk yolu, başvuru, şikâyetleri açısından erişilebilir ve elverişli bir çözüm olanağı ve makul ölçüde bir başarı imkânı sunmaktadır (B. No: 2012/338, 2/7/2013, § 48).

28. Başvuru, hakkındaki mahkûmiyet hükmünün kesinleştiği 17/1/2014 tarihinden itibaren 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesine dayanarak tazminat talebinde bulunma imkânına sahiptir. Etkin ve erişilebilir bir çözüm imkânı sunan hukuk yoluna başvurmaksızın yapılan bireysel başvuruların Mahkemece incelenmesi, bireysel başvuru yolunun ikincilliği ilkesi gereği mümkün değildir.

29. Açıklanan nedenlerle, başvuru, 5271 sayılı Kanun'un 141. maddesinde öngörülen tazminat yoluna başvurmadığı anlaşıldığından başvuru, diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin "başvuru yollarının tüketilmemesi" nedeniyle kabul edilemezliğine karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

Başvurunun "başvuru yollarının tüketilmemiş olması" nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA, yargılama giderlerinin başvuru üzerinde bırakılmasına, 12/3/2015 tarihinde **OY BİRLİĞİYLE** karar verildi.

Başkan
Alparslan ALTAN

Üye
Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Üye
Recep KÖMÜRCÜ

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Celal Mümtaz AKINCI